
THE EVOLUTION OF THE CLUJ P.C.R. REGIONAL BETWEEN 1945-1946**Romulus Călin Blanari, PhD Student, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca**

Abstract: During 1945-1946, the Cluj Regional Organization of the Romanian Communist Party has taken a number of actions meant to gradually establish the control of the Communists over local government, to strengthen internal party discipline and to increase the ideological political influence over the masses. Measures were taken to increase the number of party members, to create and organize new political structures in the territory, to comb out the undesirable elements, to replace the incompetent activists from the management positions with active militants, able to assume political and managerial responsibilities. Programs have also been elaborated aiming at streamlining party work and training young fighters. In a region with an economy destroyed by war, marked by ethnic conflicts and great social inequality, with a population with a level of culture and education relatively low, with a disorganized working class and a peasantry numerous and divided, the Communists found favorable conditions to achieve their goals.

Keywords: Cluj, regional, evolution, communism, party.

În octombrie 1944 s-a constituit la Cluj Comitetul Regional al Partidului Comunist Român care și-a extins treptat autoritatea asupra întregii Transilvanii de Nord, prin crearea și dezvoltarea progresivă a structurilor de partid în teritoriile recent eliberate de sub ocupația maghiară. Au fost înființate organizații locale ale P.C.R. la nivelul județelor, municipiilor și plaselor și de asemenea, au fost create celule de partid menite să-i cuprindă pe comuniștii din instituțiile de învățământ, clinici, spitale, unități economice și cartiere, care aveau un rol important în identificarea adversarilor politici, organizarea acțiunilor de propagandă și recrutarea de noi membri.¹ La 30 decembrie 1944, în Ardealul de Nord funcționau comitete de partid la Cluj, Dej, Oradea, Bistrița, Satu Mare, Sighetul Marmației, Târgu Mureș, Odorheiu Secuiesc, Mircurea Ciuc și Trei Scaune, care împreună cu celelalte organizații cuprinse în F.N.D. și cu sprijinul sovieticilor, controlau viața politico-administrativă din județele în care activau.²

În martie 1945, Regionala Cluj a Partidului Comunist din România cuprindea județele Cluj, Turda, Someș, Bistrița și Sălaj. În luna iunie, autoritatea Regionalei se extinde și asupra județului Mureș iar în decembrie județul Sălaj este cedat Regionalei Bihor. La 1 mai 1946, județul Mureș trece în subordinea nou-înființatei Regionale Mureș iar de la 1 iunie județul Alba intră în componența Regionalei Cluj. În fruntea acestei structuri, se afla un comitet format din 23 de membri și un secretariat (birou regional) alcătuit din secretarul politic și responsabilii celor patru resoarte: organizatoric, cadre, organizații de masă, educație politică (ulterior se vor mai adăuga încă două resoarte, instructori regionali și țărănesc, ai căror responsabili vor face parte și ei din secretariat). Acest organism avea funcția de a transmite,

¹ Marcela Sălăgean, *Administrația sovietică în Transilvania de Nord: noiembrie 1944-martie 1945*, Cluj-Napoca, Fundația Culturală Română, 2002, p. 135.

² Mihaly Zoltan Nagy, Gabor Vincze, Annamaria Năstasă-Kovacs, *Autonomiști și centrașiști. Enigmele unor decizii istorice. Transilvania de Nord din septembrie 1944 până în martie 1945*, Cluj-Napoca, Centrul de Resurse pentru Diversitate Culturală, 2008, p. 151.

supraveghea și controla executarea planurilor și circularelor emise de Comitetul Central al P.C.R.³

Documentele interne ale partidului arată că la 31 martie 1945, Regionala Cluj a P.C.R. avea 2618 membri dintre care 1775 (68 %) erau maghiari, 684 (26 %) români, 155 (0,5 %) evrei, 3 germani și 1 armean. După criteriul socio-profesional, muncitorii erau cei mai numeroși (1860, 71 %), urmați de țărani (510, 19,5 %) și de intelectuali/funcționari (248, 9,5 %) iar după gen, organizația cuprindea 2445 (93 %) bărbați și doar 173 (7 %) femei.⁴

În zilele de 3 și 4 mai 1945, s-a desfășurat la Cluj Conferința Regionalei P.C.d.R. la care au participat personalități marcante ale vieții politice locale: Nicolae Golberger-instructorul C.C. al P.C.d.R. pentru Transilvania de Nord, Vasile Vaida-secretarul politic al Comitetului Regional Cluj, Jakob Alexandru, Jordaky Ludovic, Tudor Bugnariu, Balog Edgar, precum și alți membri ai Comitetului Regional sau reprezentanți ai organizațiilor județene și de masă. Mulți dintre cei prezenți făceau parte din Comitetul Executiv al F.N.D. pentru Ardealul de Nord. Scopul întrunirii a fost acela de-a analiza rezultatele muncii de partid obținute la sfârșitul lunii aprilie, identificarea problemelor cu care se confrunta structura regională, formularea unor concluzii și adoptarea unor măsuri menite să eficientizeze activitatea politică în teritoriu. Cu acest prilej, activul de partid a constatat că în cursul lunii aprilie, numărul comuniștilor a crescut față de sfârșitul lui martie cu 3856 de membri, ajungând de la 2618 la 6474, respectiv o creștere de 147 %, ca urmare a derulării pregătirilor în vederea aniversării Zilei de 1 Mai. Deși acest progres a fost apreciat drept satisfăcător, au existat și nemulțumiri legate de faptul că numărul etnicilor români rămânea în continuare scăzut în raport cu cel al maghiarilor: 2136 (33 %) români față de 3560 (55 %) maghiari. Proletariatul român nu era pregătit suficient pentru viața politică, nu cunoștea aproape deloc ideologia și programul P.C.d.R. și nu prea înțelegea avantajele concrete pe care le-ar fi conferit calitatea de membru de partid. Acestea erau condițiile care justificau reticențele muncitorilor români de-a adera la P.C.d.R., fără a mai pune la socoteală că un angajament politic implica un consum mare de resurse (timp, muncă, energie, bani) și asumarea unor responsabilități. Totodată, trebuie menționat și că în Transilvania P.N.Ț. era partidul care se bucura de cea mai mare simpatie din partea populației.⁵

În ceea ce privește compoziția socio-profesională, în continuare muncitorii ocupau primul loc cu 4533 de membri (70 %), urmați de țărani cu 1539 de membri (21 %) iar apoi de funcționari/intelectuali cu 583 de membri (9 %). Proporția scăzută a țărănimii a fost pusă pe seama organizării deficitare a structurilor P.C.d.R. în mediul rural exprimată prin numărul scăzut al celulelor, lipsa cadrelor, slaba pregătire ideologică și managerială a activiștilor și activitatea extrem de limitată în planul propagandei de la nivelul satelor.⁶

Indisciplinarea, incompetența, superficialitatea și dezinteresul militanților comuniști cu funcții de răspundere au reprezentat și ele teme importante de dezbateră înscrise pe ordinea de zi a Conferinței. Comitetele județene nu dispuneau de informații privind situația reală a economiei din teritoriul asupra căruia își exercitau autoritatea, nu dețineau o evidență exactă a unităților

³ Virgiliu Țărău, "Considerații asupra dinamicii interne a Partidului Comunist Român în anii 1944-1947. Studiu de caz. Județul Cluj", *Anuarul Institutului de Istorie Cluj*, XXXV, Cluj-Napoca, Editura Academiei, 1996, p. 330.

⁴ Direcția Județeană Cluj a Arhivelor Naționale (D.J.C.A.N.), *P.C.R., Fond 1*, Dosar 1/1945, fila 1.

⁵ D.J.C.A.N., *P.C.R., Fond 1*, Dosar 1/1945, filele 15, 24-81.

⁶ *Ibidem*.

industriale ce puteau fi repuse în funcțiune, nu se preocupau de aplicarea legii de reformă agrară și nu acționau în vederea identificării și înlăturării din partid a elementelor „burgheze și fasciste”. În același timp finanțarea organizațiilor prin donații și cotizații lăsa mult de dorit, acestea suferind din lipsă de fonduri iar în structurile de conducere dominate de maghiari, plasarea unor elemente românești era doar un deziderat neîmplinit. În plus, controlul asupra presei, principalul instrument al propagandei, se exercita atât de relaxat încât unele ziare ajunseseră să nu mai corespundă scopurilor comuniste (Făclia, Vilagossag) iar altele, prin formatul lor incolor, șters și lipsit de atractivitate (Erdely Syika) nu mai prezentau niciun interes pentru publicul cititor.⁷

Concluzia fundamentală care s-a impus la finele conferinței a fost aceea că reușita partidului era condiționată în cea mai mare măsură de calitatea și de pregătirea resurselor sale umane. În consecință, s-a hotărât organizarea unei școli de cadre cu un program de instruire politico-ideologică, desfășurat pe parcursul a trei luni la care aveau obligația de-a participa secretarii politici ai comitetelor județene și câte doi membri recomandați de fiecare organizație județeană. Tot acum au fost propuse și alte soluții pentru a optimiza funcțiunile aparatului regional de partid: introducerea unei discipline riguroase în rândul activiștilor comuniști; consolidarea unității corpului politic prin promovarea muncii colective; constituirea de celule cu un număr maxim de 40-45 de membri cu scopul de-a exercita un control mai eficient asupra acestora; înființarea pe lângă organizațiile de partid a unor departamente (resorturi) economice care să se ocupe de întreaga activitate economică a zonei de care răspundeau; realizarea unor studii și anchete privind starea de spirit a populației și raportarea periodică a rezultatelor investigațiilor întreprinse; înființarea cooperativelor în mediile urban și rural având ca scop combaterea speculei și aprovizionarea populației; combaterea șovinismului.⁸

Într-un raport prezentat la Conferința Regionalei Cluj a P.C.d.R. din 13 august 1945, secretarul politic Vasile Vaida a sintetizat întreaga activitate a structurii regionale începând din toamna anului 1944. Prima parte a acestui raport cuprindea o recapitulare a principalelor evenimente petrecute în Transilvania de Nord în perioada septembrie 1944-martie 1945 și sublinia rolul Partidului Comunist în producerea și desfășurarea lor. Pe plan politic au fost evidențiate eforturile comuniștilor de-a organiza comitete F.N.D. în toate județele ardelenene pentru a prelua controlul asupra administrației locale, de-a lupta pentru instaurarea guvernului democratic condus de Petru Groza și de-a pune bazele mișcării sindicale. Pe plan economic a fost relevată implicarea Comitetului Regional în procesul de reconstrucție a unităților industriale, a rețelelor de alimentare cu apă și electricitate și a căilor de comunicație pentru restabilirea legăturii Transilvaniei cu restul țării. În plan social a fost remarcată acțiunea partidului de mobilizare a peste 20000 de oameni aparținând tuturor categoriilor sociale pentru a asigura aprovizionarea cu lemne de foc a școlilor, spitalelor și instituțiilor în intervalul decembrie 1944-februarie 1945.⁹

În partea a doua a expunerii sale, Vasile Vaida s-a referit la rezultatele muncii de partid începând cu luna martie a anului 1945, insitând cu precădere asupra problemelor de natură organizațională. Secretarul politic a criticat slabele progrese înregistrate în combaterea

⁷ *Ibidem.*

⁸ *Ibidem.*

⁹ *Ibidem.*

atitudinilor „stângiste” manifestate în rândul clasei muncioare, atitudini care au provocat însemnate pagube economice prin descurajarea și alungarea investitorilor și blocarea fluxurilor de capital în fabricile și întreprinderile private. De asemenea, nici lupta împotriva șovinismului, fascismului și țărănismului nu a adus rezultate satisfăcătoare. Cu toate acestea, liderul regional a admis că în ultima vreme șovinismul era prezent mai mult la nivelul micii burghezii și al intelectualității și mai puțin în rândul proletriatului și al țărănimii, unde fusese aproape eradicat prin noile politici de reeducare a maselor și prin aplicarea legislației privind drepturile minorităților naționale și a reformei agrare.¹⁰

În ceea ce privește evoluția numerică a membrilor organizației regionale, Vasile Vaida a prezentat următoarea statistică pentru perioada martie-iulie 1945:

Județ/Lună	Martie	Aprilie	Mai	Iunie	Iulie
Cluj	1460	2981	4200	5247	5583
Someș	238	-	1680	1983	2207
Turda	720	920	1738	1948	1695
Năsăud	92	200	288	450	643
Sălaj	108	-	1015	1948	2421
Mureș	-	-	-	684	849
Regională	2618	-	8921	12260	13398

El a apreciat că județul Cluj a înregistrat cel mai important progres numeric al membrilor de partid, deoarece orașul Cluj era un centru urban bine dezvoltat din punct de vedere economic, cu unități industriale mari precum „Dermata” sau C.F.R., cu celulele de partid bine organizate și active la nivelul fabricilor și întreprinderilor, fiind astfel îndeplinite condițiile favorabile atragerii de noi membri din rândul proletariatului. Cu toate acestea, ritmul de aderare în cursul lunii iulie a fost destul de lent, iar în mediul rural stadiul de dezvoltare a structurilor de partid nu se ridica la nivelul cerințelor. Și în județul Someș numărul membrilor a crescut semnificativ, însă localitățile rurale erau slab reprezentate iar la Dej, celula de partid de la C.F.R. avea doar 63 de membri din totalul celor 993 de muncitori angajați. Referitor la județul Sălaj, Vasile Vaida a afirmat că, deși această zonă are un caracter predominant agricol, trebuie acordată mai multă atenție regiunii miniere din jurul Surducului și întreprinderii C.F.R. În ceea ce privește județele Năsăud, Mureș și Turda, acestea au fost trecute pe lista neagră a secretarului politic, fiind catalogate drept exemple de „sectarism și slabiciune organizatorică”. Astfel, în județele Năsăud și Mureș, numărul celulelor de partid era extrem de redus în raport cu dimensiunea mișcării sindicale care ar fi putut asigura o bază socială consistentă, iar județul Turda reprezenta un caz unic în istoria Regionalei: aici numărul membrilor de partid a înregistrat în luna iulie o scădere față de luna precedentă, provocând stupeoare și indignare la vârful ierarhiei comuniste locale.¹¹

Alte obiecții au vizat activitatea organizațiilor județene care au fost sever criticate pentru că nu mențineau legătura cu celulele de partid, nu urmăreau și nu se preocupau de problemele acestora. Ședințele celulelor aveau un caracter pur formal, subiectele de dezbatere erau insignifiante, rapoartele privind activitatea membrilor erau inexistente, politica partidului

¹⁰ *Ibidem.*

¹¹ *Ibidem.*

era aproape necunoscută iar membrilor nu li se repartizau sarcini concrete. Aceste întruniri se desfășurau într-o atmosferă marcată de lăncezeală și plictiseală, motiv pentru care prezența era tot mai scăzută. Remedierea acestor grave disfuncții nu constituia o prioritate pentru reprezentanții organizațiilor județene, ei înșiși ignoranți în ceea ce privește linia partidului comunist, pentru că nu studiau lucrările și materialele informative editate de Comitetul Regional și nu lecturau nici măcar ziarul Scânteia.¹²

Complexitatea acestei problematice care afecta profund realizarea obiectivelor politice și submina poziția și autoritatea Comitetului Regional, l-a determinat pe Vasile Vaida să propună introducerea unei noi politici de cadre. În esență, era vorba despre înlocuirea din funcțiile de conducere a vechilor activiști care, bazându-se pe relațiile de camaraderie stabilite cu unii dintre liderii de la București în perioada ilegalității, refuzau să se adapteze noilor realități și nesocoteau instrucțiunile venite de la nivelul regional. În concepția lui Vaida, înlăturarea acestor relicve și plasarea la vârful organizațiilor de partid a unor elemente noi, provenite din rândul clasei muncitoare, era o condiție necesară în vederea realizării scopurilor comuniste.

În luna noiembrie 1945, instructorii Haves Francisc și Oltean Ion au trecut la verificarea activității structurilor de partid din teritoriu. Au fost vizate aspecte privind constituirea și funcționarea comitetelor Frontului Unic Muncitoresc la nivelul unităților economice, organizarea plaselor, a celulelor și a comitetelor acestora, gestionarea resurselor financiare ale partidului, stadiul introducerii fișelor de cotizație, organizarea școlilor de cadre pentru pregătirea activiștilor, nivelul de informare a membrilor de partid cu privire la direcțiile de acțiune stabilite în cadrul Conferinței Comitetului Central al P.C.R. din octombrie 1945 și problema organizațiilor de masă.¹³ În urma acestor evaluări, s-a constatat că la nivelul secretariatelor județene, unitatea și coerența acțiunilor era subminată de divergențele existente între liderii politici. Legătura dintre Comitetele Județene, plase și celule era foarte slabă, organizarea celulelor era complet neglijată iar asupra organizațiilor de masă influența comuniștilor se exercita într-o manieră derizorie. Totodată, reputația comuniștilor în fața populației era în continuă scădere ca și respectul membrilor de rând la adresa organelor de conducere.¹⁴ Regionala Cluj a P.C.R. se confrunta cu probleme serioase iar menținerea ei pe linia de plutire nu mai putea fi asigurată doar prin discursuri sfărăitoare și ideologie sterilă.

Primele măsuri au fost luate în luna decembrie a anului 1945 împotriva unor secretari politici județeni, dar ele nu au avut un caracter punitiv pronunțat. De fapt, s-a trecut la un schimb de funcții între activiști, mai mult cu scopul de a destrăma anumite grupuri de interese decât pentru a pedepsi pe cineva. Astfel, tovarășul Dobâcan, secretarul politic al Comitetului Județean Someș a fost înlocuit provizoriu de tovarășul Porumb de la Huedin și numit în funcția de secretar politic la Județul Turda, funcție ocupată până atunci de tovarășul Negrea. La rândul său, Negrea a fost trimis la Bistrița în calitate de instructor, cu misiunea de-a reorganiza structura județeană de aici, a cărei funcționare fusese puternic compromisă de indisciplina și incapacitatea de adaptare a secretarului politic Lungu, care urma să fie

¹² *Ibidem.*

¹³ *Ibidem*, filele 128-129.

¹⁴ *Ibidem*, filele 136-142.

schimbat cu unul dintre „elementele noi ale partidului”.¹⁵ La Cluj, funcția de secretar politic a revenit lui Gheorghe Olteanu, care din cauza problemelor de sănătate nu-și mai putea îndeplini sarcinile de secretar regional al resortului de cadre, în locul său fiind numit tovarășul Șoltuțiu. A existat însă și un caz de excludere din partid a tovarășei Rozalia Tothfalusi, membră a Comitetului Regional, la propunerea lui Vasile Vaida, pe motiv că respectiva persoană ar fi fost văzută pe stradă în stare de ebrietate. Dacă anumite greșeli ale liderilor care nu afectau în mod deosebit imaginea partidului puteau fi trecute cu vederea, prezența în public a unui comunist beat care deținea o anumită poziție era inadmisibilă și trebuia tratată cu cea mai mare asprime.¹⁶

În 1946, componența Comitetului Regional era următoarea:¹⁷

1. Vaida Vasile: secretar politic; membru al Biroului Regional; de profesie pantofar; intrat în partid în 1935; de naționalitate română; originea socială-plugar.

2. Jakob Alexandru: responsabil al resortului Organizații de Masă; membru al Biroului Regional; de profesie funcționar; intrat în partid în 1931; de naționalitate maghiară; originea socială-mic burghez.

3. Ardojan Gheorghe: responsabil al resortului Educație Politică; membru al Biroului Regional; de profesie conductor tehnic; intrat în partid în 1934; de naționalitate maghiară; originea socială-mic burghez.

4. Butyka Francisc: responsabil al resortului Organizare; membru al Biroului Regional; de profesie lăcătuș; intrat în partid în 1945; de naționalitate maghiară; originea socială-plugar.

5. Șoltuțiu Ioan: responsabil al resortului Cadre; membru al Biroului Regional; de profesie lăcătuș; intrat în partid în 1944; de naționalitate română; originea socială-plugar.

6. Simo Iuliu: membru în comitet; de profesie funcționar; intrat în partid în 1926; maghiar; originea socială-mic burghez.

7. Anton Mihai: membru în comitet; muncitor; român; intrat în partid în 1945; originea socială-mic burghez.

8. Pop Aurel: membru în comitet; pantofar; român; originea socială-meseriaș.

9. Valea Ioan: membru în comitet; intelectual; român; mic burghez.

10. Neagu Dumitru: membru în comitet; agricultor; român; plugar.

11. Papu Ioan: membru în comitet; funcționar; român; mic burghez.

12. Nagy Ștefan: membru în comitet; tâmplar; maghiar; intrat în partid în 1924; proletar.

13. Nagy Dezideriu: membru în comitet; de profesie bărbier; de etnie maghiară; originea socială-meseriaș.

14. Mihali Maria: membră în comitet; muncitoare; intrată în partid în 1945; originea socială-proletar.

15. Daicovics Constantin: membru în comitet; profesor universitar; român; mic burghez.

¹⁵ *Ibidem*, filele 145-146.

¹⁶ *Ibidem*, fila 143.

¹⁷ D.J.C.A.N., P.C.R., Fond 1, Dosar 5/1946, fila 29.

16. Csogor Ludovic: membru în comitet; profesor universitar; de etnie maghiară; originea socială-meseriaș.
17. Gal Calman: membru în comitet; lăcătuș; maghiar; proletar.
18. Losoncsi Iuliu: membru în comitet; strungar; maghiar; proletar.
19. Oltean Gheorghe: membru în comitet; dulgher; român; proletar.
20. Bodea Ioan: membru în comitet; morar; român; intrat în partid în 1945; proletar.
21. Botu Grigore: membru în comitet: tipograf; român; intrat în partid în 1945; originea socială-proletar.
22. Cara Gheorghe: membru în comitet; funcționar; român; mic burghez.
23. Portic Ioan: membru în comitet; plugar; maghiar; originea socială-plugar.

Așadar, Comitetul Regional, organul superior al organizației regionale, era alcătuit din 23 de membri care își alegeau un Birou ca organ executiv, format din secretarul politic, (Vasile Vaida) și responsabili rezortelor de activitate: Resortul Cadre (Ioan Șoltuțiu)-avea ca sarcini recrutarea și înscrierea în partid a noilor membri, pregătirea viitorilor activiști în școli de cadre, verificarea cadrelor; Resortul Organizatoric (Butyka Francisc)-avea ca sarcini organizarea infrastructurii partidului, întocmirea tabelor cu evidența membrilor, transmiterea informațiilor de la centru, întocmirea planurilor de muncă, controlarea îndeplinirii acestora, realizarea rapoartelor și, foarte important, numirea persoanelor în funcții la toate nivelurile; Resortul Educație Politică (Ardojan Gheorghe)-se ocupa cu organizarea școlilor ideologice, organizarea sărbătorilor și manifestațiilor de partid, Ziua Partidului, conferințe, abonamente ziare, ziare de perete, școli de agitatori, biblioteci, munca la țară; Resortul Organizații de Masă (Jakob Alexandru)-avea în competență relațiile cu structurile profesionale sau de altă natură ce slujeau intereselor comuniste.¹⁸

În primăvara anului 1946 s-a declanșat procesul de selecție a membrilor de partid din Regionala Cluj după criteriul conformității acestora cu politica promovată de Comitetul Central al P.C.R. Într-o primă etapă au fost vizate persoanele înscrise în partid înainte de 1945, a căror activitate în ilegalitate fusese compromisă de deviaționism. Relevant în acest sens este cazul lui Balkanyi Nicolae, un activist implicat în mișcarea Sindicatului Sanitar din Cluj. Arestat de Siguranța Statului în 1941, el a dezvăluit în timpul anchetei identitatea a doi tovarăși, iar la proces și-a menținut declarațiile deși ar fi avut posibilitatea să le retracteze. În baza acestor considerente, Comitetul Regional l-a etichetat drept trădător și a decis excluderea sa din partid. Un alt exemplu este cel al lui Raucher Carol căruia i se imputa deconspirarea a patru tovarăși după ce fusese arestat în 1941, motiv pentru care s-a hotărât excluderea sa din partid. Dar, pentru faptul că în închisoare a stabilit relații cu ceilalți comuniști condamnați, reușind astfel să se dezvolte din punct de vedere ideologic, Raucher Carol a obținut permisiunea de a-și continua activitatea într-o organizație de masă.¹⁹

Pentru a demonstra caracterul nediscriminatoriu al aplicării pedepselor în cazul săvârșirii unor abateri, penalizările s-au extins și asupra unor reprezentanți de seamă ai comunismului local. Astfel, Teofil Vescan, fost responsabil în secretariatul Regionalei Cluj cu propaganda și presa a fost înlăturat din conducere și a primit un vot de blam pentru publicarea în ziarul „Adevărul

¹⁸ Virgiliu Țărău, “Considerații asupra dinamicii interne a Partidului Comunist Român în anii 1944-1947. Studiu de caz. Județul Cluj”, *Anuarul Institutului de Istorie Cluj*, XXXV, Cluj-Napoca, Editura Academiei, 1996, p. 331.

¹⁹ D.J.C.A.N., P.C.R., *Fond I*, Dosar 5/1946, filele 16-18.

Ardealului” a unui fragment al procesului verbal redactat în cadrul conferinței de partid, într-o formă distorsionată și trunchiată. Vot de blam au mai primit pentru diverse abateri Golberger Nicolae, instructor C.C. al P.C.R., Vaida Vasile, secretarul politic al Regionalei, Jordaky Ludovic, Aszodi Ioan, Keresz Maya (căsătorită Schonberger) și Klein Tiberiu, ultimii patru fiind sancționați pe lângă votul de blam și cu avertisment.²⁰

Un exemplu de indisciplină și iresponsabilitate îl constituie cazul lui Cioclu Ioan, chestor și membru al Comitetului Județean Cluj. În calitatea sa de șef al poliției (numit de partid), Cioclu Ioan nu și-a îndeplinit atribuțiile politico-ideologice, ignorând complet orice formă de colaborare cu celula comunistă care activa în cadrul acestei instituții, motiv pentru care a fost destituit din funcția de chestor. A rămas însă membru al Comitetului Județean Cluj unde a început să manifeste o atitudine ostilă față de hotărârile partidului, fapt care a determinat și excluderea sa din comitet. S-a propus detașarea sa la Turda pentru a contribui la eficientizarea activității acestei organizații, însă Cioclu Ioan a refuzat această misiune argumentând că sarcina este mult superioară competențelor sale și că nu va reuși să o îndeplinească. O nouă intervenție a Comitetului Județean l-a convins pe Cioclu Ioan să plece la Bistrița, însă și aici pasivismul și indolența i-au reconfirmat statutul de element nefolositor. După două săptămâni de inactivitate, s-a întors la Cluj pentru a-și lua 5 zile de concediu care, în opinia lui, i se cuveneau după o perioadă de 14 zile de muncă. În aceste condiții de-a dreptul uluitoare, Secretariatul Regional a hotărât trimiterea lui Cioclu Ioan în producție la Brașov, localitatea sa de baștină, întrucât încadrarea sa într-o unitate economică din Cluj ar fi dat naștere la numeroase speculații legate de lipsa de fermitate a partidului.²¹

La nivelul celulelor au avut loc numeroase excluderi provocate de diverse comportamente considerate incompatibile cu principiile ideologice și morale comuniste: acțiuni ostile împotriva politicii P.C.R., șovinism, deviționism, colaborare cu „reacțiunea”, instigare la demonstrații anti-comuniste, practicarea jocurilor de noroc, furturi, consum exagerat de băuturi alcoolice urmat de scandaluri publice, organizarea unor acțiuni de protest fără acordul Regionalei. Spre exemplu, 29 de persoane au fost excluse din celula de partid a fabricii „Dermata” pentru că au organizat o grevă fără înștiințarea organelor de conducere. Acțiunile greviste nu erau interzise, însă declanșarea lor nu se putea produce oricând și oricum. Ele erau organizate atunci când liderii comuniști considerau oportun să-și atace adversarii politici și nu pentru a satisface revendicările sociale ale clasei muncitoare, așa cum credeau membrii de partid sau sindicatele. De aceea, inițiativele personale sau de grup luate în acest sens, trebuiau descurajate prin măsurile cele mai severe.²²

În paralel cu procesul de impunere a disciplinei și de sancționare a indivizilor indezirabili s-au desfășurat acțiuni de identificare a unor elemente cu un potențial biologic și intelectual mai ridicat în vederea promovării acestora în ierarhia de partid. În circulara din 20 iunie 1946, Comitetul Regional solicita organizațiilor județene să realizeze o selecție a viitorilor elevi care urmau să frecventeze cursurile școlii de cadre, după anumite criterii: competențe de scriere și citire; abilități oratorice; onestitate și loialitate față de partid; stare de sănătate bună atestată de o comisie medicală. Se recomanda ca elevii să fie aleși dintre muncitori și țărani cu vârsta

²⁰ *Ibidem*, fila 47.

²¹ *Ibidem*.

²² *Ibidem*, filele 54-55.

cuprinsă între 18 și 36 de ani, necăsătoriți sau căsătoriți fără copii și care să fie de acord să lucreze în caz de necesitate conform dispozițiilor partidului, ca activiști scoși din producție. Dosarele candidaților urmau să fie verificate cu atenție de secția de cadre a fiecărei județene și trimise către Comitetul Regional. Cursurile școlii de cadre se desfășurau la Cluj pe parcursul a 10 zile începând cu data de 2 iulie, timp în care elevilor le era asigurată întreținerea. Organizațiile județene aveau posibilitatea de a delega câte 6 tovarăși indiferent de vechimea în partid, însă cei cu domiciliul în Cluj erau acceptați doar ca externi deoarece Regionala, din lipsă de fonduri, nu le putea oferi masă și cazare.²³

Realizarea respectivelor deziderate a implicat eforturi deosebite, în condițiile în care partidul se confrunța cu o adevărată criză din perspectiva calității resurselor umane de care dispunea. Această realitate deplorabilă a fost dezvăluită de două documente elaborate de Comitetul Regional într-o manieră critică la adresa organizațiilor județene: „Instrucțiuni privitoare la selecționarea elevilor pentru școlile de cadre și școlile electorale” din 23 iulie 1946; „Circulara nr. 2 către toate județele din Regionala Cluj” din 19 septembrie 1946. În „instrucțiuni” se preciza că la școlile de cadre s-au prezentat oameni cu defecte de vorbire și de auz, care le anulau complet capacitatea de-a lucra cu masele, precum și persoane cu afecțiuni pulmonare sau alte boli contagioase care puneau astfel în pericol sănătatea celor din jur și implicit, munca de partid. În ceea ce privește „circulara”, ea reproșa Comitetelor Județene că au selecționat elevi doar din centrele industriale mari ignorând complet orașele mici și comunele, unde lipsa instructorilor bine pregătiți era resimțită mult mai puternic.²⁴

Toate aceste dispoziții trebuie puse în legătură cu alegerile parlamentare ce urmau să se desfășoare în 19 noiembrie 1946. Pentru campania electorală, comuniștii aveau nevoie de oameni puternici și bine pregătiți politico-ideologic, capabili să mobilizeze și să convingă masele că P.C.R. era singurul partid al clasei muncitoare (proletariat, țărâtime, intelectualitate) care urmărea „rezolvarea tuturor problemelor în interesul acesteia și al întregului popor, care lupta împotriva rămășițelor fasciste și ale reacțiunii, pentru reclădirea și dezvoltarea economică a țării, pentru îmbunătățirea traiului maselor populare și ridicarea nivelului lor cultural, pentru apărarea și consolidarea regimului democrat, a independenței și suveranității naționale și pentru făurirea unei păci trainice”.²⁵

Bibliografie.

A. Surse inedite:

1. Direcția Județeană Cluj a Arhivelor Naționale, *P.C.R., Fond 1, Dosar 1/1945, Dosar 5/1946.*

B. Surse editate:

1. *Statutul Partidului Comunist Român, 1945.*

C. Lucrări speciale:

1. Mihaly Zoltan Nagy, Gabor Vincze, Annamaria Năstasă-Kovacs, *Autonomiști și centrașiști. Enigmele unor decizii istorice. Transilvania de Nord din septembrie 1944 până în martie 1945*, Cluj-Napoca, Centrul de Resurse pentru Diversitate Culturală, 2008.

²³ *Ibidem*, filele 34-35.

²⁴ *Ibidem*, filele 64, 71.

²⁵ *Statutul P.C.R.*, 1945, p. 8.

-
2. Marcela Sălăgean, *Administrația sovietică în Transilvania de Nord: noiembrie 1944-martie 1945*, Cluj-Napoca, Fundația Culturală Română, 2002.
 3. Virgiliu Țărău, “Considerații asupra dinamicii interne a Partidului Comunist Român în anii 1944-1947. Studiu de caz. Județul Cluj”, *Anuarul Institutului de Istorie Cluj, XXXV*, Cluj-Napoca, Editura Academiei, 1996.